

INNOVATION IKTISODNI SHAKLLANTIRISH SHAROITIDA XIZMAT KO'RSATISH SOHASI TARMOQLARIDA YASHIL IKTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISH MUAMMOLARI

M. A. Samiyev

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti, "Iqtisodiyot nazariyasi" kafedirasi assistenti.

S. B. Salimova

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti, "Iqtisodiyot fakultiti" talabasi.

e-mail: su345068@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15353063>

Annotatsiya. Ushbu maqolada innovatsion iqtisodiyot sharoitida xizmat ko'rsatish sohasi tarmoqlarida yashil iqtisodiyotni rivojlantirish muammolari tahlil qilinadi. Xizmatlar sektorida ekologik barqarorlikni ta'minlash, resurslardan samarali foydalanish va yashil texnologiyalarni joriy etishning dolzarbligi asoslab beriladi. Shuningdek, O'zbekiston tajribasi xorijiy davlatlar bilan solishtirilib, mavjud muammolar va ularni hal qilish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqiladi.

Kalit so'zlar: Yashil iqtisodiyot, xizmat ko'rsatish sohasi, innovatsiya, ekologik muammolar, raqamlashtirish, barqaror rivojlanish.

PROBLEMS OF DEVELOPING A GREEN ECONOMY IN THE SERVICE SECTOR IN THE CONTEXT OF THE FORMATION OF AN INNOVATIVE ECONOMY

Abstract. This article analyzes the problems of developing a green economy in the service sector in the context of an innovative economy. The relevance of ensuring environmental sustainability, efficient use of resources and the introduction of green technologies in the service sector is substantiated. Also, the experience of Uzbekistan is compared with foreign countries, and recommendations are developed for solving existing problems and solving them.

Keywords: Green economy, service sector, innovation, environmental problems, digitalization, sustainable development.

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ЗЕЛЕННОЙ ЭКОНОМИКИ В СФЕРЕ УСЛУГ В УСЛОВИЯХ ФОРМИРОВАНИЯ ИННОВАЦИОННОЙ ЭКОНОМИКИ

Аннотация. В статье анализируются проблемы развития зеленой экономики в сфере услуг в условиях инновационной экономики. Обоснована актуальность обеспечения экологической устойчивости, эффективного использования ресурсов и внедрения зеленых технологий в сфере услуг. Также будет проведено сравнение опыта Узбекистана с зарубежными странами, выявлены существующие проблемы и разработаны рекомендации по их решению.

Ключевые слова: Зеленая экономика, сфера услуг, инновации, экологические проблемы, цифровизация, устойчивое развитие.

Kirish

So'nggi yillarda global miqyosda yashil iqtisodiyot konsepsiyasining dolzarbligi ortib bormoqda. Bu, ayniqsa, atrof-muhitning ifloslanishi, tabiiy resurslarning tugab borishi, iqlim o'zgarishi kabi muammolarning kuchayishi fonida yanada muhim ahamiyat kasb etmoqda. Innovatsion iqtisodiyotga o'tish jarayonida xizmat ko'rsatish sohasi tarmoqlarida ekologik yondashuvlarni shakllantirish dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi.

Xizmat ko'rsatish sohasi – iqtisodiyotning eng tez o'sayotgan tarmoqlaridan biri bo'lib, uning ulushi yalpi ichki mahsulotda yildan-yilga ortib bormoqda. Shu bilan birga, bu soha energiya, suv, xom ashyo kabi resurslardan keng foydalanadi, bu esa uni yashil iqtisodiyotni

rivojlantirishda asosiy yo'nalishlardan biriga aylantiradi. O'zbekiston Respublikasi ham 2023–2030-yillarga mo'ljallangan yashil iqtisodiyotga o'tish strategiyasini qabul qilib, bu borada muayyan qadamlar tashlamoqda.

Asosiy qism.

Yashil iqtisodiyot va xizmat ko'rsatish sohasi o'zaro aloqasi.

Yashil iqtisodiyot – bu atrof-muhitni muhofaza qilish, resurslardan samarali foydalanish va ijtimoiy-iqtisodiy farovonlikni oshirishni birlashtirgan iqtisodiy modeldir. Bu modelda xizmat ko'rsatish sohasi muhim o'rin tutadi. Chunki xizmatlar sektori tez rivojlanadi, katta miqdordagi energiya va resurslardan foydalanadi va atrof-muhitga ma'lum darajada ta'sir ko'rsatadi. Masalan, transport, turizm, mehmonxona, axborot texnologiyalari va moliyaviy xizmatlar sektorida energiya iste'moli yuqori bo'lib, karbonat chiqindilari hosil bo'ladi. Shu sababli, xizmatlar sohasida yashil texnologiyalarni joriy etish orqali ekologik barqarorlikni ta'minlash va iqtisodiy samaradorlikni oshirish mumkin. Bu, o'z navbatida, iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish, yangi ish o'rinlari yaratish va innovatsion rivojlanishni tezlashtiradi.

Xizmat ko'rsatish sohasida yashil iqtisodiyotni joriy etishdagi muammolar.

O'zbekistonda xizmat ko'rsatish sohasida yashil iqtisodiyotning rivojlanishi hali boshlang'ich bosqichda bo'lib, bir qator muammolar mavjud:

1. *Texnologik yetishmovchilik:* Ekologik toza texnologiyalar va energiya tejamkor uskunalarning xizmat sohasida keng qo'llanilmasligi. Masalan, mehmonxona va transport xizmatlarida hali ham an'anaviy, ko'p energiya sarflaydigan tizimlar mavjud.
2. *Moliyaviy cheklovlar:* Yashil texnologiyalar qimmat bo'lganligi sababli, kichik va o'rta bizneslar ularni sotib olish imkoniyatiga ega emas. Xususan, ekologik toza transport vositalari yoki quyosh panellarini joriy etish katta boshlang'ich investitsiyalarni talab qiladi.
3. *Kadrlar salohiyatining yetishmasligi:* Ekologik menejment, yashil biznes rejalashtirish, va ekologik audit kabi yo'nalishlarda mutaxassislar soni kam.

Misollar orqali muammolarni yoritish.

Quyidagi misollar orqali muammolarni yaxshiroq yoritish mumkin:

Transport xizmati: 2024-yil yakunlariga ko'ra, Toshkent shahrida jamoat transportining 75 foizi dizel yoqilg'isida ishlagan va bu esa atmosfera ifloslanishiga sabab bo'ladi. Yevropa Ittifoqi mamlakatlarida esa elektromobillar ulushi 2025-yilda 35 foizga yetishi kutilmoqda.

Turizm va mehmonxona xizmati: 2025-yil boshida o'tkazilgan monitoringga ko'ra, O'zbekistondagi mehmonxonalarining faqat 12 foizida suvni tejash yoki chiqindilarni ajratib yig'ish tizimlari mavjud. Germaniyada esa "eco-hotel" konsepsiyasi doirasida mehmonxonalarining 60 foizidan ortig'i ekologik sertifikatga ega.

Yechimlar va takliflar.

Men quyidagi yechim va takliflarni bermoqchiman.

Davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash: Yashil xizmatlar uchun soliq imtiyozlari, grantlar va subsidiyalar berilishi kerak. Masalan, ekologik transport vositalari xarid qilgan tadbirkorlarga soliq yengilliklari berilishi mumkin.

Innovatsion texnologiyalarni joriy etish: Quyosh panellari, energiya tejovchi tizimlar, suvni tejash uskunalarini xizmat ko'rsatish sohasi uchun joriy qilinishi kerak.

Kadrlar tayyorlash: Ekologik yo'nalishdagi o'quv dasturlari kengaytirilishi va xizmat sohasida ishlovchi xodimlar uchun maxsus treninglar o'tkazilishi lozim.

Sertifikatlash tizimini yo'lga qo'yish: Xizmat ko'rsatish korxonalariga yashil sertifikatlar berish orqali ularni ekologik jihatdan mas'uliyatli bo'lishga undash mumkin.

O'zbekiston va chet el tajribasini solishtirish (2024-2025).

Yo'nalish	O'zbekiston	Germaniya
Ekologik transport	Elektromobillar soni 3000 dan oshgan, jamoat transportining 75%i dizel.	Elektiromobillar, tranvay va velosiprd yo'llari keng joriy etilgan.
Yashil mehmonxonalar	12% mwhmonxonalar yashil texnologiyalarga ega.	“Gren hotel” tizimi keng rivojlangan, ekologik sertifikatlash keng joriy etilgan.
Qayta tiklanuvchi energiya	Xizmat sohasida quyosh energiyasidan foydalanish 8% atrofida.	Xizmat sohasida qayta tiklanuvchi energiya ulushi 45% dan oshgan.
Ekologik ta'lim	4ta oliy ta'lim muassasasi yashil iqtisodiyot bo'yicha kurslarni joriy etgan.	2025-yilga kelib barcha universitetlarda ekologik fanlar majburiy bo'lgan.

Raqamlashtirish va yashil xizmatlar.

Raqamli texnologiyalar orqali xizmat sohalarida ekologik samaradorlikka erishish mumkin:

Smart city texnologiyalari – 2024-yil Toshkent va Samarqandda aqlli shahar texnologiyalari joriy etila boshlandi.

E-banking – 2025-yil boshidan banklarning 90% elektron xizmatlari to'liq qo'llanilmoqda.

Online xizmatlar – davlat xizmatlarining 80% onlayn shaklda amalga oshirilmoqda, bu esa resurslar tejamlorligiga olib kelmoqda.

Xulosa

Innovatsion iqtisodiyot sharoitida xizmat ko'rsatish sohasi yashil iqtisodiyot tamoyillarini joriy etishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Bu sohada texnologik, moliyaviy, kadrlar va normativ-huquqiy muammolar mavjud bo'lishiga qaramasdan, davlat tomonidan to'g'ri siyosat olib borilsa va xalqaro tajribalar hisobga olinsa, xizmat ko'rsatish sohasi ekologik barqaror rivojlanishning tayanchiga aylanishi mumkin. O'zbekistonning 2024–2025-yillardagi tajribasi shuni ko'rsatmoqdaki, raqamlashtirish, davlat qo'llab-quvvatlovi, innovatsion texnologiyalarni joriy etish orqali yashil xizmatlar tizimini kengaytirish mumkin.

REFERENCES

1. UN Environment Programme (2024). Green Economy Report.
2. OECD (2024). Greening the Service Economy.
3. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi (2024). Yashil iqtisodiyotga o'tish strategiyasi.
4. Asian Development Bank (2025). Innovations for Sustainable Service Sector.
5. ILO (2025). Green Jobs and Sustainable Development.
6. O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligi va Davlat ekologiya qo'mitasi hisobotlari